



## LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

### SPRENDIMAS

#### DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES PAGRINDU „ERA TAXI KAUNAS“ SKELBIANT INFORMACIJĄ APIE PASLAUGAS TYRIMO

2023 m. birželio 13 d. Nr. (23)SN-45)SP-41  
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2023 m. kovo 21 d. buvo gautas pareiškėjo (asmens duomenys Tarnybai žinomi; toliau – Pareiškėjas) 2023 m. kovo 20 d. skundas dėl galimos diskriminacijos lyties pagrindu „Era Taxi Kaunas“ teikiant nemokamas paslaugas moterims.

Skunde pateikta informacija, kad socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Era Taxi Kaunas“ 2023 m. kovo 8 d. buvo skelbta tokia informacija:

„Sveikiname visas moteris su Kovo 8d!👉 Dovanojam Jums nemokamą kelionę 20–24val.



\* Tik Kauno m. ribose.

\*\* Tik damoms 😊“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

Pareiškėjas Tarnybos prašė ištirti, ar nebuvo diskriminacijos dėl lyties.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2023 m. kovo 27 d. raštu Nr. (23)SN-45)S-136 kreipėsi „Era Taxi Kaunas“ (socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Era Taxi Kaunas“ nurodytu el. pašto adresu (*duomenys neskelbtini*)) ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar moterims kovo 8 dieną buvo taikomos kitokios kainos už paslaugas; jei taip – dėl kokių priežasčių; kas buvo atsakingas už šiame rašte minimos informacijos paruošimą ir paskelbimą socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Era Taxi Kaunas“; kokiam juridiniam asmeniui priklauso „Era Taxi Kaunas“.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu susijusią, informaciją.

Tuo pačiu el. pašto adresu dėl informacijos pakartotinai buvo kreiptasi 2023 m. balandžio 5 d., balandžio 26 d., balandžio 28 d. Vėliau, pasikeitus socialinio tinklo *Facebook*

paskyroje „Era Taxi Kaunas“ nurodytam el. pašto adresui į (*duomenys neskelbtini*), tuo pačiu raštu buvo kreiptasi 2023 m. gegužės 8 dieną.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2023 m. gegužės 10 d. Tarnyboje buvo gautas elektroninis laiškas, kuriuo „Era Taxi Kaunas“ pateikė savo poziciją:

„Sveiki. Visu pirma mes nieko nenorejom izeisti ar kazkaip kitaip sumenkinti. Kovo 8 buvo padaryta akcija pamineti ir pagerbti moteris kaip ir minejau telefonu. Taip pat kaip policijos pareigunai dalina tulpes moterims per moters diena... taip.pat kaip kaledu senelis per kaledas vaikam nesa dovanas nu jus tikrai kreipetes del tokiu dalyku. Mes esame privatus asmenis ir musu paciu buvo tai sprendimas tai daryti. Be to mes paviesinome jusu siusta laiska ir paziuresim zmoniu reakcija i tai kaip jus patys gerbete moteris siuo atveju. Jei dar turite kazkoku klausimu atsakysiu juos telefonu. Geros dienos

Era taxi ;)“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2023 m. gegužės 18 d. pakartotinai elektroniniu paštu išsiuntus „Era Taxi Kaunas“ prašymą pateikti atsakymą į 2023 m. kovo 27 d. lygių galimybių kontrolierės rašte Nr. (23)SN-45)S-136 nurodytus klausimus („Kas buvo atsakingas už šiame rašte minimos informacijos paruošimą ir paskelbimą socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Era Taxi Kaunas“? Kokiam juridiniam asmeniui priklauso „Era Taxi Kaunas“), „Era Taxi Kaunas“ 2023 m. gegužės 18 d. elektroniniu laišku pateikė savo atsakymą:

„Sveiki dar karta.

Buvo kolektyviskai nuspresta tai parasyti ir padaryti tokia trumpa akcija. O parasiau As.

Era taxi nera juridinis asmuo. Kaip ir rasiau jums anksčiau mes esame privatus ir dirbame kiekvienas sau individualia veikla.

Mes norime irgi suzinoti kam uzkliuvo sita musu akcija ir kodel vyksta visas sitas susirasinejimas??“

2023 m. gegužės 18 d. elektroniniu paštu „Era Taxi Kaunas“ vėl buvo išsiųstas paklausimas dėl informacijos pateikimo, kuriame buvo dar kartą paprašyta a pateikti duomenis apie tai, kas buvo atsakingas už informacijos publikavimą socialinio tinklo *Facebook* paskyroje

„Era Taxi Kaunas“: vardus, pavardes, įmonės pavadinimą bei paslaugų teikimo teisinį pagrindą (individualios veiklos pažymos, verslo liudijimo ar kito teisinio dokumento numerį).

Pažymėtina, kad į šį paklausimą „Era Taxi Kaunas“ atsakymo nepateikė.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar „Era Taxi Kaunas“, skelbdamas informaciją socialinio tinklo *Facebook* paskyroje „Era Taxi Kaunas“ apie kovo 8 d. (Moters dienos) proga moterims taikomas lengvatas, nepažeidė Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 ir 2 punktų nuostatų, pagal kurias prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas; suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (Chartija), kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turčinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos (21 straipsnio 1 d.).

Specifiškai 23 straipsnyje nurodomas moterų ir vyrų lygybės principas, pabrėžiama, kad visose srityse turi būti užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, įskaitant priėmimą į darbą, darbą ir atlyginimą. Pagal Chartijos turinį darytina išvada, kad Europos Sąjungos institucijoje lyčių lygybei yra skiriamas ypatingas dėmesys.

2004 m. gruodžio 13 d. Europos Sąjungos Tarybos direktyva 2004/113/EB įgyvendinamas vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principas dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, siekiama sukurti sistemą kovai su diskriminacija dėl lyties ir

užtikrinti lygias galimybes naudotis prekėmis bei paslaugomis ir tiekti prekes bei teikti paslaugas, siekiama valstybėse narėse įgyvendinti vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principą. Direktyvoje teigiama, kad vyrų ir moterų lygybės principas yra vienas iš Europos Sąjungos pagrindinių principų.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo

taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju „Era Taxi Kaunas“ socialinio tinklo *Facebook* paskyroje pavadinimu „Era Taxi Kaunas“ 2023 m. kovo 8 d. buvo skelbiama informacija, kad kovo 8-osios proga visoms moterims Kauno mieste dovanojama nemokama kelionė tos dienos 20–24 valandomis, t. y., skirtingomis sąlygomis teikiamos paslaugos.

Pabrėžtina, kad pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 7 straipsnio 1 ir 2 punkto nuostatas prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, įgyvendindamas moterų ir vyrų lygias teises, privalo visiems vartotojams, nesvarbu, kokia jų lytis, taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ar garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas; suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad joje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekkinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas dėl asmens lyties bei formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą. Pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 1 ir 2 punkto nuostatas prekių pardavėjo, gamintojo ar paslaugų teikėjo veiksmai pripažįstami pažeidžiantys moterų ir vyrų lygias teises, jeigu dėl asmens lyties, įskaitant mažiau palankų požiūrį į moteris dėl nėštumo ir gimdymo bei vaiko žindymo taikomos skirtingos apmokėjimo sąlygos ar garantijos už tokias pačias ir tokios pačios vertės prekes, paslaugas ir gaminius ar nustatomos skirtingos prekių ir paslaugų pasirinkimo galimybės; informuojant apie gaminius, prekes ir paslaugas arba reklamuojant jas, formuojamos visuomenės nuostatos, kad viena lytis pranašesnė už kitą, taip pat vartotojai diskriminuojami dėl jų lyties.

Nagrinėjamu atveju nėra abejonės, kad „Era Taxi Kaunas“ yra paslaugų teikėjas – teikiamos taksi paslaugos. Pabrėžtina, kad Lygių galimybių įstatymo bei Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo nuostatos paslaugų teikėjams yra taikomos neatsižvelgiant į juridinį paslaugų

teikėjo statusą, t. y., pirmiau paminėti įstatymai taikomi tiek juridiniams asmenims, tiek fiziniams asmenims, kurie teikia paslaugas.

Išnagrinėjus „Era Taxi Kaunas“ 2023 m. kovo 8 d. skelbiamą informaciją neabejotinai galima teigti, jog kovo 8 d. tam tikru laiku (20–24 val.) moterims buvo taikomos skirtingos apmokėjimo sąlygos – tik moterims siūlytos nemokamos paslaugos. Dėl šios priežasties įžvelgtina tiesioginės diskriminacijos lyties pagrindu požymių.

„Era Taxi Kaunas“ 2023 m. gegužės 10 d. el. laiške rašė, kad kovo 8 d. paskelbė akciją, nes norėjo paminėti ir pagerbti moteris (panašiai kaip policijos pareigūnai dalina moterims tulpes arba Kalėdų senelis per Kalėdas vaikams teikia dovanas). Atkreiptinas dėmesys, kad policijos pareigūnai nėra paslaugų teikėjai, o Kalėdų dovanų teikimas negali būti siejamas su lytimi ar kitais Lygių galimybių įstatyme numatytais pagrindais, kuriais diskriminacija draudžiama.

Pažymėtina, kad pagal Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 10 straipsnio 8 punkto nuostatas moterų ir vyrų lygių teisių pažeidimu laikomi bet kokie veiksmai ar kitoks elgesys, kuriais asmuo diskriminuojamas dėl lyties, išskyrus atvejus, kai prekių pardavimą ar paslaugų teikimą vien tik ar visų pirma vienos lyties asmenims pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis. Darytina išvada, kad pagal teisinį reglamentavimą yra galimos tokios situacijos, kai paslaugos yra teikiamos palankesnėmis sąlygomis tik vienos lyties asmenims (pavyzdžiui, šiuo atveju – moterims), bet tai turi atitikti konkrečias įstatyme numatytas sąlygas.

Taip pat pažymėtina, kad, remiantis Europos Sąjungos Tarybos 2004 m. gruodžio 13 d. direktyva 2004/113/EB, įgyvendinančia vienodo požiūrio į moteris ir vyrus principą dėl galimybės naudotis prekėmis bei paslaugomis ir prekių tiekimo bei paslaugų teikimo, preambulės 16 punkto nuostatomis, skirtingo požiūrio taikymas gali būti priimtinas tik tuo atveju, jeigu jį pateisina teisėtas tikslas. Teisėtas tikslas gali būti, pavyzdžiui, asmenų, nukentėjusių nuo susijusio su lytimi smurto, apsauga (tokiais atvejais, kaip vienos lyties asmenims skirtų prieglaudų steigimas), privatumo ir padorumo sumetimais (tais atvejais, kai vienas asmuo apgyvendina kitą asmenį tam tikroje savo namų dalyje), lyčių lygybės arba vyrų ar moterų interesų skatinimas (pavyzdžiui, vienos lyties asmenų savanoriškos institucijos), laisvė jungtis į asociacijas (vienos lyties asmenų privačių klubų atveju) ir sportinės veiklos organizavimas (pavyzdžiui, sporto renginiai, kuriuose dalyvauja vienos lyties asmenys). Tačiau bet koks apribojimas turėtų būti tinkamas ir būtinas, laikantis kriterijų, nustatytų pagal Europos Bendrijų Teisingumo Teismo teisminę praktiką.

Vertinant, ar teisėto tikslo yra siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis, svarbu nustatyti, ar taikomomis priemonėmis įmanoma pasiekti siekiamo tikslo (tinkamumas) ir ar tokių priemonių būtina imtis siekiant pasiekti numatytą tikslą (būtinumas). Taip pat svarbu įvertinti taikomų priemonių proporcingumą siaurąja prasme – ar taikoma priemone iš esmės nėra ribojamos kitų asmenų teisės, t. y., ar nėra asmenų teisės ribojamos labiau, negu yra būtina pasiekti teisėtą ir visuotinai reikšmingą tikslą.

Atkreiptinas dėmesys, kad vien siekis paminėti Tarptautinę moterų solidarumo dieną (kovo 8 d.) negalėtų būti laikomas atitinkančiu įstatymuose numatytus teisėto tikslo, kurio siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis, reikalavimus.

Pažymėtina, kad pagal Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnio nuostatas teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Pabrėžtina, jog Tarnyba ėmėsi visų galimų veiksmų, kad gautų paaiškinimus iš „Era Taxi Kaunas“, tačiau išsamūs paaiškinimai Tarnybai nebuvo pateikti. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad „Era Taxi Kaunas“ neįvykdė įrodinėjimo pareigos.

Atsižvelgiant į tai, kad socialiniame tinkle *Facebook* „Era Taxi Kaunas“ skelbiamoje informacijoje buvo galima įžvelgti tiesioginės diskriminacijos lyties pagrindu požymių, o paslaugų teikėjas nepagrindė teisėto tikslo, kurio būtų siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis, konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju „Era Taxi Kaunas“ padarė Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkte numatytą pažeidimą, t. y., pažeidė moterų ir vyrų lygias teises.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 19 straipsnio 3 dalimi ir Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti „Era Taxi Kaunas“ dėl padaryto Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 13 straipsnio 2 punkte numatyto pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir „Era Taxi Kaunas“.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė